

DOI: 10.5281/zenodo.14580875

ORJİNAL ARAŞTIRMA ORIGINAL RESEARCH

İntörn Hemşirelerin Ağrı Tedavisinde İlaç Dışı Yöntemleri Bilme ve Uygulama Durumları

Intern Nurses' Knowledge and Application of Non-Drug Methods in Pain Treatment

İb Furkan SALI¹, İb Kıymet ÖZTEPE YEŞİLYURT², İb Cemile ÇELEBİ³, İb Hüseyin Berk ÇELİK¹

¹Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Muğla, Türkiye

²İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Cerrahi Hastalıklar Hemşireliği Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye.

³Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Cerrahi Hastalıklar Hemşireliği Anabilim Dalı, Muğla, Türkiye

ÖZET

Amaç: Bu çalışmada intörn hemşirelerin ağrı tedavisinde ilaç dışı yöntemleri bilme ve uygulama durumlarının belirlenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: 2023-2024 eğitim öğretim yılında bir üniversitenin iki ayrı sağlık bilimleri fakültesinin son sınıflarında okuyan 194 intörn hemşire ile tanımlayıcı araştırma tasarımıyla gerçekleştirildi. Çalışmada veriler, 'Kişisel Bilgi Formu' ve 'Farmakolojik Yöntemleri Bilme ve Uygulama Durumu Formu' kullanılarak ulaşılmıştır. Veri analizinde, tanımlayıcı istatistiklerden yararlanılarak, kategorik değişkenler yüzde ve frekans değerleriyle belirtilmiştir.

Bulgular: İntörn hemşirelerin %86.1'inin hastaların ağrısını değerlendirdikleri, %45.3'ünün ağrı değerlendirmesinde ölçek kullandıkları, %56.7'sinin ağrı yönetiminde farmakolojik yöntemler ile farmakolojik olmayan yöntemleri birlikte uyguladıkları tespit edilmiştir. Ağrı yönetiminde farmakolojik yöntemleri bilme durumlarına bakıldığında öğrencilerin %91.7 oranında en çok bildikleri uygulamanın sıcak-soğuk uygulama olduğu görülürken, en az bildikleri uygulamanın ise reiki olduğu, en yüksek oranlarda uyguladıkları uygulamanın sıcak-soğuk uygulama (%79.4) ve en az uygulaması olan yöntemin ise reiki uygulamaları olduğu belirlenmiştir.

Sonuç: Sonuç olarak intörn hemşirelerin çoğunun farmakolojik tedavi yöntemleri ile ilaç dışı yöntemleri bir arada kullanmayı tercih ettikleri, ağrının değerlendirilmesi ve yönetilmesine ilişkin bilgilerinde ve uygulamalarında yetersizliklerin olduğu görülmüştür. İntörn hemşirelerin büyük bir kısmının ağrı yönetimiyle ilgili derslere ve eğitimlere katıldığı göz önünde bulundurulduğunda, bu alanda bilgi sahibi oldukları anlaşılmaktadır. Ancak, birçok yöntemin uygulamasına ilişkin pratik deneyim eksiklikleri olduğu gözlemlenmiştir. Dolayısıyla geleceğin hemşireleri olan intörn hemşirelerin bu konuyla ilgili daha çok uygulamalara katılmaları ve bilgilerini sürekli güncellemeleri önemli olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ağrı; ağrı değerlendirmesi; ağrı yönetimi; hemşirelik öğrencisi

ABSTRACT

Purpose: The study was to ascertain the extent of intern nurses' knowledge and utilisation of non-pharmaceutical methods for pain management.

Method: It was carried out with a descriptive research design with 194 intern nurses studying in the last years of two different health sciences faculties of a university in the 2023-2024 academic year. Data were collected using 'Personal Information Form' and 'Pharmacological Methods Knowledge and Application Status Form'. In the data analysis, descriptive statistics were employed, and categorical variables were expressed as percentages and frequencies.

Results: The findings revealed that 86.1% of the intern nurses assessed the pain of the patients, 45.3% used pain assessment scales, 56.7% applied pharmacological and non-pharmacological methods together in pain management. In examining the students' knowledge of pharmacological methods in pain management, it was found that the most commonly known application was hot-cold therapy (91.7%). Conversely, the least commonly known application was reiki. Additionally, hot-cold therapy was the most frequently applied method, (79.4%). In contrast, reiki was the least frequently applied method.

Conclusion: It was observed that intern nurses preferred to use pharmacological and non-pharmacological methods together and there were deficiencies in their knowledge and practices regarding pain assessment and management. Considering that most of the intern nurses attended courses and trainings related to pain management, it is understood that they have knowledge in this field. However, it was observed that they lacked practical experience in the application of many methods. It is therefore important for intern nurses, who will become the nurses of the future, to participate in more practices related to this subject and to constantly update their knowledge.

Keywords: Nursing student; pain; pain assessment; pain management

Correspondence: ³ Cemile ÇELEBİ

² Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Cerrahi Hastalıklar Hemşireliği Anabilim Dalı, Muğla, Türkiye.

E-mail: cemilecelebi@mu.edu.tr

Received:30/11/2024

Accepted:30/12/2024

Available online:31/12/2024

2979-9856/ISSN

GİRİŞ

Ağrı vücudun herhangi bir bölümündeki gerçek veya potansiyel doku hasarıyla gelişen, organizmayı tehdit eden, duyuşsal, duygusal ve davranışsal faktörleri de kapsayan subjektif bir deneyim olarak bilinmektedir (1,2). Klinik yönden McCaffery'nin ağrı tanımlaması en yararlı ağrı tanımı olarak görülmekte ve bu tanımlamada ağrı 'bireyin söylediği şeydir, eğer birey söylüyorsa vardır' şeklinde ifade edilmektedir (3).

Bireyleri fiziksel, psikolojik ve sosyal yönden etkileyen ağrı, mutlaka her insanın hayatında deneyimlediği ve tedavi edilmesi gereken bir durum olarak bilinmektedir (1,2,4). Ağrı kişiden kişiye farklılık gösteren, farklı şiddette ve özelliklerde ortaya çıkabilen, kişiye özel bir deneyimdir (1).

Ağrının yetersiz yönetildiği durumlar akut ağrı, akut ağrının giderilemediği durumlar ise kronik ağrı ile ilişkilendirilmektedir (5,6). Ağrının tedavi edilmediği durumlarda fizyolojik fonksiyonlarda bozulmalar (yara iyileşmesinde gecikme, pulmoner fonksiyonlarda bozulma, ateletaksi, pnömoni, derin ven trombozu vb.) ve psikolojik sorunlar (bilişsel bozukluklar, korku, öfke, anksiyete ve depresyon vb.) gelişebilmekte, ayrıca morbidite ve mortalitede artış ile taburculuk sürecinde gecikmeler de yaşanabilmektedir. Dolayısıyla da hastaların yaşam kaliteleri azalabilmektedir (2,4,5,7). Bu nedenle ağrının giderilmesi, hastaların en temel gereksinimlerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır (5).

Farmakolojik tedavi yöntemleri genellikle ağrı yönetiminde başvuru olan ilk adım olarak, farmakolojik olmayan (ilaç dışı) tedaviler ise ilaç veya başka bir etken madde almayı gerektirmeyen, ağrının daha tolere edilebilir hale getirilmesini ve hastanın kendi durumu üzerinde kontrol duygusu kazanabilmesini sağlayan tedaviler olarak bilinmektedirler (1). Ağrının giderilmesinde farmakolojik müdahalelerin ve farmakolojik olmayan uygulamaların, riskleri ve faydaları gözden geçirilerek hastaların bireysel ihtiyaçlarına ve genel sağlık durumlarına göre birlikte kullanılmaları önerilmektedir (1,8). Ağrıyı gidermede ya da azaltmada uygulanabilecek ilaç dışı yöntemlerin; masaj, aromaterapi, meditasyon, sıcak-soğuk uygulamalar, biyoenerji, hayal kurma, biyogeribildirim, bitki tedavileri, müzik tedavisi, dua etme, hipnoz, reiki, akupunktur, şiropraksi, yoga ve kaplıca gibi uygulamalar olduğu bilinmektedir (2,9,10).

Hemşireler, hastalarla sık sık temas ve iletişim halinde oldukları için hastaların ağrı yönetiminde merkezi bir rol oynamaktadırlar (11). Ağrı yönetimi planının ayrılmaz bir parçası olan hemşirelerin ağrı yaşayan hastaları belirleme, ağrılarını etkili bir şekilde değerlendirme, uygun müdahaleleri uygulayarak ağrıyı yönetme gibi vazgeçilmez rolleri bulunmaktadır (1,3). Bu rolleri yerine getirmek, hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik eğitim müfredatında kapsamlı ağrı yönetimi bilgisine sahip olmalarını ve kariyerlerinin erken ağrı yönetimi ile ilgili eğitim almalarını gerektirir (12). Özellikle hemşirelerin ağrı yönetiminde kullanılan ilaç dışı yöntemler konusunda yeterli bilgi ve uygulama becerisine sahip olmaları, bağımsız fonksiyonlarını ortaya koyabilmeleri açısından oldukça önemlidir. Bu bağlamda, hastaların ağrılarının hafifletilmesi, giderilmesi, farmakolojik tedaviye bağlı komplikasyonların ve tedavi maliyetlerinin azaltılması açısından hemşirelerin ağrı yönetiminde, ilaç dışı uygulamaları bilme ve uygulama durumlarının belirlenmesi oldukça önemli hale gelmektedir (8).

Ağrı yönetiminde ilaç dışı yöntemlerin bilinmesi ve uygulanması ile ilgili literatürde hemşirelere yönelik yürütülen çalışmalar bulunurken (8,9,13–17), intörn hemşirelere yönelik herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Klinik uygulamalarda hemşirelerle iş birliği içinde çalışan intörn hemşirelerin mezun olur olmaz, bir klinikte tek başlarına hasta bakımında rol alacakları düşünüldüğünde farmakolojik ağrı tedavisine ilave olarak, farmakolojik olmayan ağrı giderme yöntemlerini de bilip, uygulamaları gerekecektir. Bu nedenle bu çalışma intörn hemşirelerin ağrı tedavisinde ilaç dışı yöntemleri bilme ve uygulama durumlarının belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma eğitim müfredatında gerekli düzenlemelerin yapılabilmesine rehberlik edebilecek, ayrıca kliniklerde ağrının değerlendirilmesi ve akılcı ilaç kullanımını kapsamında farmakolojik olmayan yöntemlerin uygulanması konusuna da ışık tutarak intörn hemşirelerin gelişmelerine olanak sağlayacaktır.

Araştırma Soruları

Bu yönde bu çalışmanın araştırma soruları şu şekilde belirlenmiştir;

1. İntörn hemşirelerin sosyodemografik özellikleri nasıldır?
2. İntörn hemşirelerin farmakolojik yöntemleri bilme durumları nasıldır?
3. İntörn hemşirelerin farmakolojik yöntemleri uygulama durumları nasıldır?

YÖNTEM

Araştırmanın Türü

Araştırma tanımlayıcı ve kesitsel araştırma olarak gerçekleştirildi.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırma evrenini 2023-2024 eğitim öğretim yılında Türkiye’de bir üniversitenin iki farklı sağlık bilimleri fakültesinin son sınıflarında okuyan 380 öğrenci oluşturdu. Bu çalışmada örnekleme yöntemine gidilmeksizin, tüm öğrencilere ulaşılması hedeflendi. Araştırma örneklemini, çalışmaya dahil edilme kriterlerine uyan ve gönüllü katılım gösteren 194 intörn hemşire oluşturdu. Evreni bilinen örneklem hesabına göre de 192 öğrenciye ulaşılması gerektiği için örnekleme almış olduğumuz öğrenci sayısının örnekleme karşıladığı görülmektedir.

Katılımcıların araştırmaya dâhil edilme kriterleri nelerdir?

- Hemşirelik son sınıf öğrencisi olmak
- İletişime ve iş birliğine açık olmak
- İntörn hemşire olarak kliniklerde uygulamada olmak

Katılımcıların araştırmadan dışlanma kriterleri nelerdir?

- Gönüllü olmamak
- Verilerin toplandığı zaman aralığında devamsızlık yapmak

Veri Toplama Araçları

Araştırma verilerin toplanmasında ‘Kişisel Bilgi Formu’ ve ‘Farmakolojik Yöntemleri Bilme ve Uygulama Durumu Formu’ kullanıldı.

Kişisel Bilgi Formu

Literatür doğrultusunda araştırmacılar tarafından hazırlanan bu form, katılımcıların tanıtıcı özelliklerini (yaş, cinsiyet, mezun olunan lise, kayıt durumunu, ağrıya yönelik ders ve eğitim alma durumunu, alınan eğitimin türünü, hastanın ağrısını değerlendirme durumunu, ağrı değerlendirmesinde ve ağrı yönetiminde hangi yöntemi kullandığını) sorgulayan 10 sorudan oluşmaktadır (8,13,15).

Farmakolojik Yöntemleri Bilme ve Uygulama Durumu Formu

Literatürden yararlanılarak hazırlanan bu bölümde, intörn hemşirelerin ağrı yönetiminde farmakolojik olmayan yöntemleri (masaj, müzik terapi, sıcak-soğuk uygulama vb.) bilme ve uygulama durumunu sorgulayan 19 sorudan oluşmaktadır (2,4,5,7,8,18).

Araştırma Verilerinin Toplanması

Araştırmada veriler, Hemşirelik Uygulamaları-1 dersi kapsamında uygulamada olan intörn hemşirelerle yüz yüze görüşülerek, araştırmacılar tarafından oluşturulan anket formlarının kullanılması ile toplanmıştır. Katılımcıların anket formunu doldurmaları yaklaşık 10 dakika sürmüştür.

Verilerin Analizi

Araştırma verileri, SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) 26.0 versiyon (IBM Corp., Armonk, NY, USA) paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Analizlerde tanımlayıcı istatistiklerden (sayı, yüzde, ortalama) değerlerinden yararlanılmış, kategorik değişkenler yüzde ve frekans değerleriyle belirtilmiştir.

Araştırmanın Etik Boyutu

Araştırmaya başlamadan önce bir üniversitenin Sağlık Bilimleri Etik Kurulu’ndan etik izin alındı (21.11.2023/146). Araştırmanın yapılacağı kurumlardan izin alındı. Helsinki Deklarasyonu Prensipleri’ne ve Araştırma ve Yayın Etiğine uygun ‘Bilgilendirilmiş Onam Formu’ ile öğrencilerin yazılı ve sözlü onamları alındıktan sonra çalışmaya başlanmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Çalışmanın yalnızca Türkiye’nin bir ilinde bulunan iki sağlık bilimleri fakültesindeki intörn öğrenciler ile yürütülmüş olması bu çalışmanın sınırlılığını oluşturmaktadır.

BULGULAR

Araştırmaya katılan 194 intörn hemşirelik öğrencisinin %45.8’inin 22 yaşında ve %62.9’unun kadın olduğu, %73.7’sinin Anadolu Lisesi’nden mezun olduğu, %86.5’inin üniversiteye doğrudan kayıt yaptırdığı, %51.1’inin ağırlı hasta bakımı ya da tedavisine yönelik dersi 2. sınıfta aldığı, ancak yalnızca %38.1’inin ağırlı hasta bakımı ya da tedavisine yönelik eğitime

katıldığı, eğitime katılanların ise yalnızca %11.4'ünün kurs, seminer ve konferanslara katıldığı görüldü. İntörn hemşirelerin %86.1'inin hastaların ağrısını değerlendirdiği, ancak %45.3'ünün ağrı değerlendirmesinde ölçek kullandıkları ve %56.7'sinin ağrı yönetiminde farmakolojik yöntemler ile farmakolojik olmayan yöntemleri birlikte kullandıkları tespit edildi (Tablo 1).

Tablo 1. İntörn Hemşirelerin Kişisel Özellikleri (N=194)

Değişkenler	Kategori	n	%
Yaş	20 yaş	2	1.1
	21 yaş	36	18.5
	22 yaş	89	45.8
	23 yaş	40	20.7
	24 yaş	17	8.7
	25 yaş	8	4.1
	27 yaş	2	1.1
Cinsiyet	Kadın	122	62.9
	Erkek	72	37.1
Mezun olunan lise	Sağlık Meslek Lisesi	23	11.8
	Anadolu Lisesi	143	73.7
	Fen Lisesi	23	11.8
	Diğer	5	2.7
Kayıt durumu	Doğrudan kayıt	168	86.5
	Yatay geçiş	6	3.1
	Dikey geçiş	20	10.4
Ağrılı hasta bakımı ya da tedavisine yönelik ders alma durumu	1. Sınıf	27	13.9
	2. Sınıf	99	51.1
	3. Sınıf	61	31.4
	4. Sınıf	7	3.6
Ağrılı hasta bakımı ya da tedavisine yönelik eğitime katılma durumu	Evet	74	38.1
	Hayır	120	61.9
Alınmış olan eğitimin türü	Kurs	4	2.1
	Seminer	11	5.6

	Konferans	7	3.7
	Diğer	52	26.7
Hastanın ağrısını değerlendirme durumu	Evet	167	86.1
	Hayır	27	13.9

Tablo 1. İntörn Hemşirelerin Kişisel Özellikleri (N=194) (devam)

Değişkenler	Kategori	n	%
Ağrı ölçeği kullanarak ağrının değerlendirilmesi	Evet	88	45.3
	Hayır	106	54.7
Gözlem yoluyla ağrının değerlendirilmesi	Evet	117	60.3
	Hayır	77	39.7
Ağrı yönetiminde farmakolojik yöntem kullanma	Evet	79	40.7
	Hayır	115	59.3
Ağrı yönetiminde farmakolojik olmayan yöntem kullanma	Evet	24	12.3
	Hayır	170	87.7
Ağrı yönetiminde farmakolojik yöntem ile farmakolojik olmayan yöntemi birlikte kullanma	Evet	110	56.7
	Hayır	84	43.3
Ağrı yönetiminde diğer yöntemleri kullanma	Evet	2	1.0
	Hayır	192	99.0

Kısaltmalar: n=kişi sayısı, %=yüzde

Ağrı yönetiminde intörn hemşirelerin farmakolojik yöntemleri bilme durumlarına bakıldığında öğrencilerin %91.7 oranında en çok bildikleri uygulamanın sıcak-soğuk uygulama olduğu görülürken, %9.2 oranıyla en az bildikleri uygulamanın ise reiki olduğu görüldü (Tablo 2).

Tablo 2. İntörn Hemşirelerin Farmakolojik Yöntemleri Bilme Durumları (N=194)

Farmakolojik olmayan tedavi yöntemleri	Yöntemleri bilme durumu	n	%
Masaj	Evet	150	77.3
	Hayır	44	22.7
Aromaterapi	Evet	60	31.0
	Hayır	134	69.0
Sıcak-soğuk uygulama	Evet	178	91.7

	Hayır	16	8.3
Meditasyon	Evet	114	58.7
	Hayır	80	41.3
Beslenme tedavisi	Evet	150	77.3
	Hayır	44	22.7

Tablo 2. İntörn Hemşirelerin Farmakolojik Yöntemleri Bilme Durumları (N=194) (devam)

Farmakolojik olmayan tedavi yöntemleri	Yöntemleri bilme durumu	n	%
Bitkilerle tedavi (fitoterapi)	Evet	76	39.1
	Hayır	118	60.9
Sanat terapisi	Evet	58	29.9
	Hayır	136	70.1
Renk terapisi	Evet	38	19.5
	Hayır	156	80.5
Biyoenerji	Evet	37	19.0
	Hayır	157	81.0
Hayal kurma	Evet	132	68.0
	Hayır	62	32.0
Biyogeribildirim	Evet	28	14.5
	Hayır	166	85.5
Dans terapisi	Evet	72	37.1
	Hayır	122	62.9
Müzik terapisi	Evet	143	73.7
	Hayır	51	26.3
Dua ile iyileşme	Evet	147	75.7
	Hayır	47	24.3
Hipnoz	Evet	59	30.4
	Hayır	135	69.6
Reiki	Evet	18	9.2
	Hayır	176	90.8
Akupunktur	Evet	80	41.3

	Hayır	114	58.7
Kaplıca	Evet	121	62.3
	Hayır	73	37.7
Yoga	Evet	109	56.1
	Hayır	85	43.9

Kısaltmalar: n=kişi sayısı, %=yüzde

Ağrı yönetiminde intörn hemşirelerin farmakolojik yöntemleri uygulama durumları incelendiğinde ise öğrencilerin en yüksek oranlarda uyguladıkları uygulamaların sırasıyla sıcak-soğuk uygulama (%79.4), beslenme tedavisi (%61.9) ve masaj (% 54.7) uygulamaları olduğu görüldü. Bunun yanında en az uygulaması olan yöntemlerin ise reiki (%2.1), hipnoz (%5.2) ve biyogeribildirim (%5.7) uygulamaları olduğu belirlendi (Tablo 3).

Tablo 3. İntörn Hemşirelerin Farmakolojik Yöntemleri Uygulama Durumları (N=194)

Farmakolojik olmayan tedavi yöntemleri	Yöntemleri uygulama durumu	n	%
Masaj	Evet	106	54.7
	Hayır	88	45.3
Aromaterapi	Evet	16	8.3
	Hayır	178	91.7
Sıcak-soğuk uygulama	Evet	154	79.4
	Hayır	40	20.6
Meditasyon	Evet	60	31.0
	Hayır	134	69.0
Beslenme tedavisi	Evet	120	61.9
	Hayır	74	38.1
Bitkilerle tedavi (fitoterapi)	Evet	34	17.5
	Hayır	160	82.5
Sanat terapisi	Evet	21	10.8
	Hayır	173	89.2
Renk terapisi	Evet	17	8.8
	Hayır	177	91.2
Biyoenerji	Evet	17	8.8
	Hayır	177	91.2

Hayal kurma	Evet	89	45.8
	Hayır	105	54.2
Biyogeribildirim	Evet	11	5.7
	Hayır	183	94.3
Dans terapisi	Evet	34	17.5
	Hayır	160	82.5

Tablo 3. İntörn Hemşirelerin Farmakolojik Yöntemleri Uygulama Durumları (N=194) (devam)

Farmakolojik olmayan tedavi yöntemleri	Yöntemleri uygulama durumu	n	%
Müzik terapisi	Evet	88	45.3
	Hayır	106	54.7
Dua ile iyileşme	Evet	110	56.7
	Hayır	84	43.3
Hipnoz	Evet	10	5.2
	Hayır	184	94.8
Reiki	Evet	4	2.1
	Hayır	190	97.9
Akupunktur	Evet	17	8.8
	Hayır	177	91.2
Kaplıca	Evet	46	23.7
	Hayır	148	76.3
Yoga	Evet	42	21.7
	Hayır	152	78.3

Kısaltmalar: n=kişi sayısı, %=yüzde

TARTIŞMA

Sağlık ekibinin vazgeçilmez bir parçasını oluşturan hemşirelerin, etkili ağrı yönetiminde bilgi, tutum ve davranışlarının önemli bir yeri bulunmaktadır (19). İntörn hemşirelerin mezun olmalarından kısa süre sonra hemşire olarak görev yapacakları düşünüldüğünde, öğrencilerin ağrı tedavisinde ilaç dışı yöntemleri bilmeleri ve uygulama becerileri geliştirmeleri oldukça önemlidir. Bu çalışma hemşirelik öğrencilerinin ağrı yönetiminde ilaç dışı uygulamaları bilmeleri ve uygulamaları hakkında önemli bilgiler sunmaktadır.

Bu çalışmada intörn hemşirelerin yüksek oranda (%86.1) hastaların ağrısını değerlendirdiği, ancak yarısından azının (%45.3) ağrı değerlendirmesinde ölçek kullandığı görüldü. Ünver ve ark.'nın (2016) çalışmasındaki öğrencilerin %61.6'sının ameliyat sonrası hasta bakımında hastalarının ağrı düzeylerini değerlendirerek, hastalarına ağrı tanısı koydukları ve ağrıyı gidermek için uygulamalarda buldukları saptanmıştır (20). Bir diğer çalışmada hemşirelik öğrencilerinin hastaların ağrı şikayetlerini dikkate aldıkları görülmüştür (21). Ölçek kullanılarak ağrı değerlendirmesinin yapıldığı bir çalışmaya göre öğrencilerin yaklaşık yarısının görsel ağrı skalasını kullandıkları ancak ağrı düzeyini yanlış belirttikleri görülmüştür (19). Literatürü destekler nitelikte olan bu çalışmadan elde edilen bulgular, hemşirelik bakımında ağrı sorununun klinikte oldukça sık karşılaşılan bir durum olduğunu göstermekte ve hemşirelik öğrencilerinin genellikle ağrıyı değerlendirmede ölçek kullanımında yetersiz olduklarını göstermektedir. Ayrıca bu durum intörn öğrencilerin, ağrı ve ağrı yönetiminde hala bilgi eksikliklerinin bulunduğu konusuna da açıklık getirmektedir.

Çalışmadan elde edilen bulgularda intörn hemşirelerin yarısından fazlasının ağrı yönetiminde farmakolojik yöntemler ile ilaç dışı uygulamaları birlikte kullandıkları, farmakolojik yöntemleri ilaç dışı uygulamalara göre daha fazla tercih ettikleri tespit edildi. Konuyla ilgili yapılan çalışmalardan Yılmaz ve Atay'ın çalışmasında (2014), ağrının giderilmesinde öğrencilerin farmakolojik yöntemleri daha çok tercih ettikleri, ancak %63.5'inin ağrısı olan hastada ağrı değerlendirmesinin ardından farmakolojik ve farmakolojik olmayan yöntemleri birlikte uyguladıkları görülmüştür (21). Karaman ve ark.'nın çalışmasındaki (2019) öğrencilerin de ağrı yönetiminde %82.6 oranında farmakolojik tedaviye yöneldikleri belirtilmiştir (19). Bunların yanında Özveren ve Uçar'ın çalışmasındaki (2009) öğrencilerin %92.6'sının, Ünver ve ark.'nın çalışmasındaki (2016) öğrencilerin ise %55.5'inin klinik uygulamada farmakolojik ve farmakolojik olmayan yöntemleri birlikte kullandıkları belirlenmiştir (20,22). Çalışma bulguları literatür ile benzerlik göstermektedir. Hastalarının ağrısının giderilmesinde daha çok farmakolojik yöntemlerin kullanılması uygulanmanın kolay olmasına ve hızlı sonuç vermesine bağlanabilir. Ancak literatür farmakolojik tedavi ile ilaç dışı uygulamaların birlikte kullanıldığı durumlarda ağrının daha etkili bir şekilde giderildiğini vurgulamaktadır (19,20).

Araştırma sonucuna göre, intörn hemşirelerin ilaç dışı yöntemler arasında en fazla bilgi sahibi oldukları uygulamaların sırasıyla sıcak-soğuk uygulama, masaj ve beslenme tedavisi olduğu belirlenmiştir. Buna karşın, reiki, biyoenerji ve renk terapisi yöntemlerinin en az bilinen yöntemler olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, intörn hemşirelerin daha yaygın olarak kullanılan ve kliniklerde daha sık karşılaşılan yöntemleri bildiklerini, ancak daha az yaygın ve uzmanlık gerektiren uygulamalar konusunda bilgi eksiklikleri olduğunu göstermektedir. Literatürde de benzer şekilde, hemşirelik öğrencilerinin farmakolojik olmayan yöntemlerden daha basit ve erişilebilir olanlara öncelik verdiği, ileri düzey yöntemlerin ise sınırlı bilgiye dayandığı belirtilmiştir (8,13). Bu eksikliğin giderilmesi için, müfredat programlarına az bilinen yöntemlerle ilgili uygulamalı eğitimlerin entegre edilmesi ve öğrencilerin bu yöntemleri kullanabilecekleri klinik fırsatların artırılması önerilmektedir (21,23).

Çalışma bulgularına göre ilaç dışı uygulamalarda intörn hemşirelerin en yüksek oranlarda kullandıkları uygulamaların sırasıyla sıcak-soğuk uygulama, beslenme tedavisi ve masaj uygulamaları olduğu görülürken, en az uygulanan yöntemlerin ise reiki, hipnoz ve biyogeribildirim uygulamaları olduğu belirlendi. Konuyla ilgili yapılan bir çalışmaya göre ağrıyı gidermede ilaç dışı yöntemleri kullanarak hemşirelik öğrencilerinin, %22.6'sının hastalara sıcak-soğuk uygulama yaptığı, %18.6'sının hastaların dikkatini başka yöne çekmeye çalıştığı, %14.2'sinin hastalara masaj uyguladığı, %11.9'unun hastalara gevşeme egzersizi yaptırdığı ve %2.6'sının da hastalara müzik dinlettiği belirtilmiştir (22). Hemşirelik öğrencilerinin ağrı yönetimiyle ilgili girişimlerinin değerlendirildiği başka bir çalışmada farmakolojik olmayan yöntemlerle ağrı değerlendirmesi yapan öğrencilerin %55.5'inin hastasının dikkatini dağıtmaya çalıştığı, %38.9'unun hastasına masaj/egzersiz uyguladığı, %30.6'sının sakin bir ortam sağladığı, %16.7'sinin hastasının insizyon bölgesini desteklediği, %19.5'unun hastasına sıcak-soğuk uygulama yaptığı ve %5.6'sının ziyaretçi kısıtlamasında bulunduğu görülmüştür (20). Araştırma sonucu göre intörn hemşirelerin ağrı yönetiminde daha çok kolay erişilebilir ve uygulanabilir yöntemlere yöneldiğini göstermektedir. Ancak, daha az bilinen ve uygulanan yöntemlerin etkinliği konusunda farkındalık eksikliği olduğu düşünülebilir. Kliniklerde hemşirelerin ilaç dışı yöntemlerin uygulanabilirliğini gözlemleyip deneyimleyeceği fırsatların artırılması hem hasta sonuçlarını iyileştirmek hem de hemşirelerin profesyonel rollerini güçlendirmek adına önem taşımaktadır. Bu bağlamda, ağrı yönetiminde hemşirelerin bilgi ve becerilerini geliştirmek, bütüncül bakım anlayışını destekleyecektir.

SONUÇ

Bu çalışma, intörn hemşirelerin ağrı yönetiminde farmakolojik ve farmakolojik olmayan yöntemleri bilme ve uygulama durumlarını incelemiştir. Araştırmanın bulguları, hemşirelik öğrencilerinin ağrı yönetiminde genellikle farmakolojik yöntemleri tercih ettiklerini, ancak ilaç dışı yöntemleri bilme ve uygulama oranlarının sınırlı olduğunu göstermiştir. Özellikle sıcak-soğuk uygulama gibi kolay erişilebilir yöntemlerin daha sık kullanıldığı, buna karşın reiki, biyogeribildirim ve hipnoz gibi uygulamaların bilgi ve uygulama düzeylerinin düşük olduğu tespit edilmiştir.

Ağrının etkili bir şekilde yönetilememesi, hemşirelik eğitiminde ve klinik uygulamalarda bilgi ve uygulama eksikliklerinin varlığını ortaya koymaktadır. Literatürdeki benzer çalışmalar, hemşirelik öğrencilerinin mezuniyet öncesi eğitimlerinde ağrı yönetimine ilişkin derslere katılımının genellikle teorik düzeyde kaldığını, ancak uygulamalı eğitimlerin sınırlı olduğunu vurgulamaktadır. Öğrencilerin farmakolojik yöntemlerle ağrıyı kontrol edebilme becerileri gelişmiş olsa da, bu yöntemlerin etkilerini izleme ve yan etkilerini değerlendirme konularında eksiklikler gözlenmiştir.

Bu bağlamda, intörn hemşirelerin mezuniyet öncesi ağrı yönetimi konusunda daha kapsamlı ve uygulamalı eğitimlere katılmaları, farmakolojik olmayan yöntemlerin daha etkin bir şekilde uygulanmasına yönelik becerilerinin artırılması gerekmektedir. Hemşirelik eğitim müfredatında, ağrının fiziksel, psikolojik, sosyal ve spiritüel bileşenlerini kapsayan bütüncül yaklaşımlar benimsenmeli; öğrencilerin bu konudaki bilgi ve farkındalık düzeylerini artıracak ek programlar ve kurslar düzenlenmelidir. Ayrıca, öğrencilere yönelik düzenli aralıklarla

gerçekleştirilecek eğitim programları, ağrı yönetiminde kullanılan farklı yöntemlere dair teorik bilgilerin uygulamalı eğitimle desteklenmesini sağlayabilir.

Sonuç olarak, hemşirelik mesleğinin temel taşlarından biri olan ağrı yönetimi konusunda öğrenci hemşirelerin bilgi ve uygulama becerilerinin artırılması, bireysel hasta bakımının kalitesini artıracak ve gelecekte daha yetkin hemşirelerin yetişmesini sağlayacaktır.

Çıkar çatışması: Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Finansal destek: Bu çalışma TÜBİTAK 2209-A tarafından desteklenmiştir.

Teşekkür: Çalışmamıza katılan tüm meslektaşlarımıza teşekkür ederiz.

KAYNAKLAR

1. Oğuz Erdem G, Yümnü H. Ameliyat Sonrası Ağrı Yönetimine İlişkin Hemşirelik Yaklaşımları. Atlas Univ Tıp ve Sağlık Bilim Derg [Internet]. 2024 Oct 1; Available from: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3641537>
2. Ataman Kufacı A, Mumcu N. Palyatif Bakımda Ağrı Yönetimi. ERÜ Sağlık Bilim Fakültesi Derg. 2022;9(2):28–36.
3. Özveren H, Faydalı S, Gülnar E, Faydalı Dokuz H. Hemşirelerin ağrı ölçeği kullanımına ilişkin tutum ve uygulamaları. J Contemp Med [Internet]. 2018 Apr 17;60–6. Available from: <https://dergipark.org.tr/tr/doi/10.16899/gopctd.388195>
4. Eti Aslan F, Karadağ Arlı Ş. Ağrı Değerlendirilmesi ve Klinik Karar Verme. In: Eti Aslan F, editor. Sağlıkın Değerlendirilmesi ve Klinik Karar Verme. 1st ed. Ankara: Akademisyen Tıp Kitabevi Yayın Dağıtım ve Pazarlama A.Ş; 2017. p. 103–33.
5. Chou R, Gordon DB, de Leon-Casasola OA, Rosenberg JM, Bickler S, Brennan T, et al. Management of Postoperative Pain: A Clinical Practice Guideline From the American Pain Society, the American Society of Regional Anesthesia and Pain Medicine, and the American Society of Anesthesiologists' Committee on Regional Anesthesia, Executive Commi. J Pain [Internet]. 2016;17(2):131–57. Available from: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1526590015009955>
6. Cooney MF. Postoperative Pain Management: Clinical Practice Guidelines. J PeriAnesthesia Nurs [Internet]. 2016 Oct;31(5):445–51. Available from: <https://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/S1089947216302829>
7. Scarborough BM, Smith CB. Optimal pain management for patients with cancer in the modern era. CA Cancer J Clin [Internet]. 2018 May 30;68(3):182–96. Available from: <https://acsjournals.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.3322/caac.21453>
8. Tercan B. Knowledge and Practice Situations of Nurses on Nonpharmacological

- Methods and in Pain Management. New Trends Issues Proc Adv Pure Appl Sci [Internet]. 2017 Dec 22;(8):98–105. Available from: <http://unpub.eu/ojs/index.php/paas/article/view/2822>
9. Khalil NS. Critical care nurses' use of non-pharmacological pain management methods in Egypt. Appl Nurs Res [Internet]. 2018 Dec;44:33–8. Available from: <https://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/S0897189718301563>
  10. Satija A, Bhatnagar S. Complementary therapies for symptom management in cancer patients. Indian J Palliat Care [Internet]. 2017;23(4):468. Available from: <https://jpalliativecare.com/complementary-therapies-for-symptom-management-in-cancer-patients/>
  11. Karadağ Arlı Ş. Cerrahi Bakımda Ağrı Yönetimine İlişkin Hemşirelik Girişimleri. Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilim Enstitüsü Derg. 2017;4(3):1013–20.
  12. Akpolat R, Şişman H, Alptekin D, Gökçe E, Gezer D, Arslan S. Ameliyat sonrası ağrıya yaklaşımların değerlendirilmesi. Cukurova Med J [Internet]. 2021 Jun 30;46(2):670–6. Available from: <http://dergipark.org.tr/tr/doi/10.17826/cumj.898769>
  13. Kia Z, Allahbakhshian M, Ilkhani M, Nasiri M, Allahbakhshian A. Nurses' use of non-pharmacological pain management methods in intensive care units: A descriptive cross-sectional study. Complement Ther Med [Internet]. 2021 May;58:102705. Available from: <https://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/S0965229921000467>
  14. Mohamed Bayoumi MM, Khonji LMA, Gabr WFM. Are nurses utilizing the non-pharmacological pain management techniques in surgical wards? Kardeş S, editor. PLoS One [Internet]. 2021 Oct 21;16(10):e0258668. Available from: <https://dx.plos.org/10.1371/journal.pone.0258668>
  15. Munkombwe WM, Petersson K, Elgán C. Nurses' experiences of providing nonpharmacological pain management in palliative care: A qualitative study. J Clin Nurs [Internet]. 2020 May 12;29(9–10):1643–52. Available from: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/jocn.15232>
  16. Tsegaye D, Yazew A, Gedfew M, Yilak G, Yalew ZM. Non-Pharmacological Pain Management Practice and Associated Factors Among Nurses Working at Comprehensive Specialized Hospitals. SAGE Open Nurs [Internet]. 2023 Jan 20;9. Available from: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/23779608231158979>
  17. Zeleke S, Kassaw A, Eshetie Y. Non-pharmacological pain management practice and barriers among nurses working in Debre Tabor Comprehensive Specialized Hospital, Ethiopia. Abdelbasset WK, editor. PLoS One [Internet]. 2021 Jun 15;16(6):e0253086. Available from: <https://dx.plos.org/10.1371/journal.pone.0253086>
  18. Albayram T, Konateke S, Güner Şİ. Ameliyat Sonrası Ağrı Yönetiminde Kullanılan Nonfarmakolojik Yöntemler. In: Tıp ve Sağlık Bilimleri Çalışmaları. 2022. p. 385–97.

19. Karaman E, Vural Doğru B, Yıldırım Y. Knowledge and Attitudes of Nursing Students About Pain Management. Ağrı - J Turkish Soc Algol [Internet]. 2018; Available from: <http://www.agridergisi.com/jvi.aspx?pdire=agri&plng=eng&un=AGRI-10437>
20. Ünver S, Kızılcık Özkan Z, Avcıbaşı İM, Babacan Dığın F. Hemşirelik Öğrencilerinin Ameliyat Sonrası Ağrı Yönetimine İlişkin Girişimlerinin Değerlendirilmesi. Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma. 2016;13(2):146–50.
21. Yılmaz F, Atay S. Hemşirelik Öğrencilerinin Klinik Ağrı Yönetimi. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Derg. 2014;1(2):32–41.
22. Özveren H, Uçar H. Öğrenci Hemşirelerin Ağrı Kontrolünde Kullanılan Farmakolojik Olmayan Bazı Yöntemlere İlişkin Bilgileri. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Derg. 2009;16(3):59–72.
23. Dirimeşe E, Özdemir FK, Şahin ZA. Hemşirelik öğrencilerinin ağrı yönetimine ilişkin bilgi düzeyleri, kültürel farkındalıkları ve yeterlilikleri. Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilim Derg. 2016;5(3):1–6.